

הבחירות בארה"ב כרגע מכונן בתולדות המערב

מאת ד"ר חנן שי

מבט מבס"א, מס' 1,716, 28 באוגוסט 2020

תקציר: הבחירות בארה"ב לא תהיינה הכרעה דמוקרטית בין אישים פוליטיים ומפלגות יריבות אלא הכרעה בין שתי השקפות עולם ליברליות. כוונתו של ביידן לחולל "אירופיזציה" של הדמוקרטיה האמריקנית עלולה להותיר את המערכת הבינלאומית ללא הדמוקרטיה שהצילה את האנושות מהאסונות שהמיטה עליה החשיבה האירופית.

מהצהרת הנשיא טראמפ ב"נאום הר ראשמור" על כוונתו להגן על ערכיה המסורתיים של ארה"ב, ומהצהרתו של ג'ו ביידן (שנתמכה על-ידי ברני סנדרס) על כוונתו לחולל בארה"ב טרנספורמציה ערכית, מצטייר שבחירות 2020 לא תהיינה כבעבר הכרעה דמוקרטית בין אישים ומפלגות אלא הכרעה גורלית בין תרבויות: תרבות החירות העברית-תנ"כית ממנה ינקו הדמוקרטיה האנגלו-סקסיות את ערכיהן, ותרבות החירות ההלנית ממנה ינקו הדמוקרטיה האירופיות את ערכיהן.

ההבדל בין ערכי שתי התרבויות העתיקות, מהן נצרב המערב המודרני, הוא מהותי: ערכי התרבות העברית-תנ"כית נגזרו **מהגיון היקום** וחוקיו המהווים אמת אבסולוטית וניצחית ושביניהם מתקיימת הרמוניה וקוהרנטיות המיועדות לחולל הרמוניה דומה (צדק חברתי) בין בני האדם. ערכי התרבות ההלנית לעומת זאת, נגזרו **מהגיון האדם** הגורס שהאדם הוא אמת המידה לקביעת הטוב והרע, שאין אמת מידה חיצונית לשיפוט ערכי של מעשי האדם, ושקיימות אידאות מסוימות המהוות אמת צרופה שרק יחידי סגולה יכולים לגלותן ולכפותן באמצעות "שומרים" על החברה "הכבולה במערה".

הישענות הליברליזם האירופי על הגיון האדם הביאה לצמיחת התורות היעקובינית, הסוציאליסטית, הקומוניסטית, והנאצית שנכפו על ההמונים באמצעות משטרים אוטוריטריים וטוטליטריים. לעומתם אימצו אבות הדמוקרטיה האמריקנית (מדיוסון, המילטון, ג'פרסון ופרנקלין), שחלקם כג'ון לוק והוגים בריטיים אחרים קראו ודברו עברית, את ערכי המוסר העברי-תנ"כי עליו השתיתו את ערכי ארה"ב.

העובדה שלא רק המדע אלא אף ההומניזם בדמוקרטיה האמריקנית התבסס על חוקי הטבע הקנתה לה יציבות ושגשוג ארוכי שנים, כמו גם יכולת ומחויבות ערכית להיחלץ מספר פעמים להצלת העולם ולשיקומו מהאסונות הכבדים שהוגיה האוטופיסטים של אירופה המיטו עליו.

שאננה כנראה מניצחונה על הנאצים והקומוניזם, הדמוקרטיה האמריקנית נכשלה בשלהי המאה העשרים בזיהוי תאוריה כוזבת נוספת שצמחה באירופה וחלחלה עמוק בארה"ב: הפוסט-סטרוקטוריאליזם (או הליברליזם הפרוגרסיבי). תפיסה זו גורסת בין היתר שאסונות המאה העשרים נגרמו בשל ריבוי ה"אמיתות" שצמחו באירופה ושמניעת אסונות דומים בעתיד מחייבת שלילת קיומה של אמת מכוונת אחת ופירוק סובייקטים רציונליים המהווים מקור ליציבות ולסמכות (כמשפחה, לאומיות ומדינת הלאום, מגדר, צבא, משטרה, וכיו"ב) תוך בחינה ביקורתית של אופני כינונם ההיסטורי. זאת מכיוון שבכינון ובפעילותן של מסגרות חברתיות אלה מעורבים תהליכים, מהם היסטוריים רחוקים מאוד, של כוח ודיכוי.

רצח ג'ורג' פלויד והמחאה החריפה שנלוותה אליו חשפו שלוש עובדות קשות הנוגעות לדמוקרטיה האמריקנית:

- דיסהרמוניה חברתית קשה הנובעת מפרשנות ארוכת שנים של ערכי החירות והצדק בניגוד לרוחם המקורית.
- כיבוש המוחלט של תחומי ההומניזם והחברה על-ידי רעיונות הליברליזם הפרוגרסיבי.
- העדר עילית אינטלקטואלית המסוגלת להתגייס להגנת ערכי הדמוקרטיה האמריקנית מפני הכזב הפרוגרסיבי, כשם שהעלית האינטלקטואלית "השמרנית" של המאה הקודמת התגייסה להגנתם מפני הכזב הקומוניסטי.

נובע מכך כי רק כינונה מחדש של הדמוקרטיה האמריקנית ברוח ערכי החירות והצדק המקוריים עליהם התבססה תשקם את הפרויקט האמריקני ותעניק לו חיים רעננים ארוכים נוספים. לעומת זאת, טרנספורמציה ערכית, ובראש וראשונה "אירופיזציה" של הדמוקרטיה האמריקנית, תשים קץ הן לפרויקט האמריקני המוצלח והן למתכונת הדמוקרטיה שחילצה את האנושות משרשרת האסונות שהמיטה עליה החשיבה הליברלית האירופית. טרנספורמציה מסוכנת זו אף עלולה לפרוץ פתח ל"פרויקט התרבותי" הבא שאת נתיבו למערב סוללת סין זה מכבר באמצעות פרויקט ה"חגורה אחת, דרך אחת".

התגייסות רבתי, תוך התעלמות מאישים רגועים ודפוסי אישיות בעייתיים, למניעת הפיכת בחירות 2020 לרגע מכונן שלילי בתולדות תרבות המערב היא צו תרבותי עליון.

* ד"ר חנן שי הוא מרצה לחשיבה אסטרטגית מדינית וצבאית בחוג למדעי המדינה באוניברסיטת בר-אילן.